

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Audacia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Describitur hac Fabula avaritiæ & invidiæ pessimum & ter-
rimum vitium, *Iosch. Cammer. Fab. p. 209.*

Cervi dimicantes & Vulpes.
Orta inter duos cervos pugnam eo vique processerat, ut fau-
cis sanguis in terram flueret. Viderat hoc Vulpecula, & cupida
lingendi illius surrepit dimicantibus, & incautus audacitate ligu-
riendi subiens, à cervis attrita conquassatis costis, femiuiua in san-
guine relinquitur.

Fabula docet, avaros querendi infinito studio vrgere ipsos exi-
tium suum. *Iosch. Cammer. lib. Fabul. p. 281.*

Vide paulo post, ut de Auro.

Audacia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

AUDACIA, Græcè τολμα, *tolma*, & τολμηρός, *tolmehros*, audax dicitur: & est fiducia seu confidentia dicens motum irascibilis in-
estimatam, non excedere facultatem & est circa mala. Nam
circa bona est spes, & *B. Thom. 2. Sent. dist. 26. q. 1. art. 3.*

Audax nonnullis sapere videtur, quod originis Græcicæ, *av-
dax* enim Græci vocant audacem & temerarium: *avdax* enim au-
daciæ. Festus ab *avide*, id est, cupide agendi defleat. Heb. *Au-
dacia* *Bézac*, à verbo *Batas*, confusus est, fiduciam habuit. In bo-
nam & malam partem sumitur. Audax autem quum suis viribus
nitatur, Deo relicto, impie procedit. *Bartolus*, confidentiæ, securi-
tates. *Iob. 12. 6.*

POETICÆ SENTENTIÆ.

Stat. 10. Theb.
*Ille monet, ne scena animo permitte calenti
De patrum, teneumque moram: mala cuncta ministrat
Imperus: hoc oro minus concede parenti.*
Idem 10. Theb.
Adde marem sceleri; Et meriri quod audes.
Quid. 10. Met.
In audaces non est audacia cura.
Virg. 6. Æn.
Tu ne cede malis, sed contra audentior iro.
Tibullus 1. 2.
Audendum est, fortes adiuvat ipsa Venus.
Virg. 10. Æn.
Audentes fortuna iuvat.

Claud ad Probinum.
Fors tuas audentes presci sententia vatis.
Quid. 10. Met.
Audentes Deus ipse iuvat.
Audabimus ultima, dixit.

EX COMICIS GRÆCIS.

*Εὐτολμὸς εἶναι κείν, τολμηρὸς δὲ πῶν.
Audens ita esto sit procul ut audacia.
Τὸ πολλὰ τολμῶν πολλὰ ἀμαρτάνῃ ποίει.
Audere multa, multa nos labificat.
Ἔστι τὸ τολμῶν, ὅφρα ἀνδρῶν οὐ σφοδρῶν.
Audacia aliena sapiente est à viro.
Προνίτεια πολλοῖς ἐστὶν ἀλλὰ χαρῶν.
Ex temeritate multa nascuntur mala.*

Phocylides.
*Τόλμα κερῶν ὀλιγῶν, ὀφίλλει δ' ἰσθμὰ πονύτας. id est.
Audacia malorum perniciofa, multum auget. Vero bona la-
borantes.*

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Qui nullum timet omnino periculum, sed adit omnia: is audax
existit. *1. 2. Ethic. 2. Arist.*

Qui confidentia impulsus modum egreditur: audax appellatur.
1. 2. Ethic. c. 7.

Audaces temeritate prouet, ante cupiunt adire pericula, quam
instant: cum adfuerit, ea defugiunt. *1. 3. Ethic. c. 7.*

Audacia nulli rei vulgari est vtili, nec nisi bello prodest. *lib. 2. de
Rep. ubi. c. 7.*

Qui nimis confidentis rebus quæ terrorem afferunt: audax no-
minatur. *Ethic. 1. 3. c. 7.*

Duo sunt quæ victoriâ pariunt: a duersus hostes quidem, audacia:
aduersus amicos vero, turpis infamiæ timor. *Plat. 1. Dial. de Leg.*

Fortes enim non modo fortuna adiuvat, ut est in veteri prouer-
bio, sed multo magis ratio. *Cic. Tus. c. 2.*

Periculosa est audacia, si vires non suppetant spiritibus. *Erasm.*

in apoph.
Expensio periculi reuocat hominem ab audacia. *Idem.*

Affiduitate nimia facilitas magis quam facultas, nec fiducia, sed
temeritas paratur. *Idem.*

Bona est timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem
circumspectum. *Idem.*

Audacia principum actionis est: fortuna vero dominatur fini.
Democritus.

ΑΠΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ.

Chilo dicere solebat, Non esse tentanda quæ
Quædam honesta sunt ac magna: sed magis
tentantur, si neque perferere. Atque hæc est
consultoribus, nec non solum quod per se
pro temporum ratione possit obueni.

Ifoerates inter amicos dicere solitus est, si quid
minus: ceterum qui ipsum docuisset audaciam, mor-
rum decem millia. Nam animi timiditas relictis
dicendum inutilem. *Erasm. Roter. 1. 8. apoph.*

Epaminondas, imminente aduersus Lacedæmonios
sella, in qua sedebat, succubuisse, videretque minis
exturbatos: Imo, inquit, sedere prohibemur, minis
restituit. *Plut.*

Leonidas obiurgatus à quodam, quod panem
cum multis pugnare tentaret: audacter respondit,
stat victoria, non tota sufficeret Græcia: si in audacia
rus sufficit. *Plut. in Lacon.*

Archidamus, concipiens filium suum cum *Phila-
niler* ac temere congreddentem. Ant viribus, in
mis adime docens, periculosam esse audaciam, si
tant spiritibus. *Plut. in Lacon. Stob. serm. 51. Bras. lib.
16. 45.*

Agis Archidami F. audiens quosdam abhominabilem
multitudine, ait, non percontandum esse quæ sit
sint, ut audacter aggrediamur. *Plut. in Lacon.*

Idem quum apud Mantineam pugnare cum
longe superioribus prohiberetur. Fortiter pugnan-
cum multis enim pugnare necesse est, qui multorum
cupit. *Brus. 1. 7. c. 2.*

Idem interrogatus quot haberet milites: Quot
ad rugandos hoies. *Plut. in Lacon.*

Agisilus, ad Macedonum regem nuncios milis
rogans, utrum per hostium solum irent, an amicos
reponderet, se consuliturum: Fiat, inquit, iam
tamen interim iter faciendum. Rex admiratus horum
bi que metuens, satius esse censuit, illum utrumcumque
in *Lacon. apoph.*

Idem admonitus à suis, ne cum *Thebanis*, qui
bau, manus consereret: respondit, Qui multis vult
debet multorum timere congressum. *Plut.*

Podarctus, quum à quopiam audiret, magnam
erectum, audacissime respondit: Eo maior est & gloria
victoria. *Plut. in Lacon.*

Cleomenes. Purata quidam populabundus dilectum
Lacedæmoniorum. Is ut captus est, rogatus cur per
nam inquit, decrat mihi comectus, quæ militibus
eos veni, qui & habebant, nec ipse dabant, ut
Cleomenes: Compendiosa, inquit, malita. De certis
farium scelus, probauit tamen orationis expedita
Plut. in Lacon. apoph.

Epaminondas, *Alexander Phereus*, hostis *Thebanis*
nientibus à quibus in amicitiam societatem conuen-
liceri se quam dixisset, eis carnes, quæ min prius
miobolo præbaturum, audiente *Epaminonda*, At
banis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has
das gratis exhibebimus, eorum enim agrum extenderet
1. cap. 6. ex Plut.

Xenocrates. *Lycurgus* Rhetor forte fortuna obtinuit
crati, qui à *Telone* obtorto collo in carcerem ductus
ens fuitem impedit in caput *Telone*, *Xenocrates*
& *Telone* in carcerem coniecit. Quod *Lycurgus*
omnibus probaretur, *Xenocrates* post aliquot dies
Lycurgi filio: *Retuli*, inquit, gratiam patri tuo, qui ebu-
cinius merito ab omnibus laudatur. *Erasm.*

Aratus laudante quopiam virum desperatum *Aratus*
circo in bellis eximium: Disserte dixit magni facere
tam nihili facere. *Stob. serm. 51.*

Alexander audiens *Darium*, inuisissimum *Persarum*
multas parare militum myriades: respondit, Vnum
multas timet oues. *Anton. in Melissa serm. 37. Part.
serm. 11.*

Iulius Cæsar in cæcis, quæ & periculo obnoxia sunt, in
renda esse dicebat: de his non consulendum, quod ad
da plurimum habeat momenti celeritas: expensio vero
uocat hominum audaciam. *Plut.*

SIMILITUDINE.

Chrysof. inquiras, quanta potes diligentia, solarium
nem: non sanè poteris: neq; indignaris, neque tuum
mo imbecillitatem. Quid igitur in maiobus tam
tarius? *Hom. 6. in Icaro.*

Laurentius Insuper Patriarcha, sicut in rebus
dacia fortitudinem: Sie in rebus celestibus audacia
parit, ac timor fortitudinem gignit, vinculaque

rent exercitus: denique dum se ipsos parum noscunt: nimirum viribus suis fidunt, rem Romanam pene funditus subvertent. *1. Cor. 1. 1. cap. 10.*

Ser. Capio consul contra Cimbrios in Italiam irruentes temere pugnans xxx. milia amisit. Livius l. 6. 7.

Gallia Rex Carolus 11. X. iametli neque manu neque consilio multum valeret: tamen amplissimis maximi atque opulenti regni viribus innixus: viginti trium annorum adolescens, & pacem in Italia evertit: & rem Gallicam a mis atque ausu plurimum illustravit, Iovius lib. 1.

Verdecas Macedo Alexandrum secutus in bellis, in speluncam leonæ ingressus, leonæ ipsam non deprehendit: sed catulos eius secum exportavit: & magnam hominum admirationem hoc factum meruit. Aelianus l. 16.

EMBLEMA.

Andr. Aleiati.

In eos qui supra vires quicquam audent. Emblemata LVIII.

*Dum dormit, dulci recreat dum corpora somno
Sub picea, & clauam cateraq; arma tenet,
Alexem Lygmaeanus proferre lecho
Iossepat, vires non bene docta suas.
Excitus ipse velat pulces, sic prorerit hostem:
Et sauis implectum pelle leonis agit.*

Auditor. Auditus.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

AUDITOR, Discipulus, is qui audit, is apud quem agitur, Scholasticus, à verbo Schamach auditui, aufcultatur, obediunt, à *ακούω*, auditor. Auditus *Μετρησι*, mensura, sensus audiendi, vis illa qua soni percipiuntur.

SENTENTIAE SACRAE.

Discite ea & opere complete. *Deut. 5.*
Audientes dicant & custodiant. *Ibidem 31.*
Ponite corda vestra in omnia verba mea. *Deut. 32.*
Nonne aures verba diiudicat? *Iob. 12.*
Audiam quid loquatur in me Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super sanctos suos. *1. Sam. 14.*
Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. *Eccle. 52.*

Audite verba pacti huius, & discite illa. *Ier. 11.*
Factum est verbum Domini ad Ieremiam: Noli subtrahere verbum Dei, si forte audiant, & auertatur vnusquisque à via sua: & poeniteat me mali, quod cogito facere eis, propter malitiam studiorum eorum. *Ibid. 26.*
Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me. *Ezech. 3.*

Audiunt sermones tuos & non faciunt. *Ibidem 13.*
Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificauit domum suam supra petram. *Matth. 7.*
Qui habet aures audiendi audiat. *Matth. 13.*
Vestri beati oculi, quia vident, & aures vestrae, quia audiunt. *Ibidem.*

Hi sunt, qui audiunt verbum, & faciunt. *Luc. 8.*
Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. *Ibidem 17.*
Si manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis. *Ioh. 8.*
Cunctis sermonibus, qui dicuntur, non accommodes eorum, ne forte audias seruum maledicentem tibi. Scit enim conscientia quia tu crebro maledixisti aliis. *Eccle. 7.*
Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facto ostia, & seras aures tuas. *Eccle. 18.*
Corrumpunt bonos mores colloquia mala. *1. Cor. 15.*
Athenses autem omnes & aduenæ hospites, ad nihil aliud vocabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid noui. *Act. 17.*

BIBLICI LOCI.

Auditores sunt gloria Doctorem suorum. *2. Cor. 1. 14.*
Auris seruo perforanda, & quomodo *Exod. 21. 6. Deut. 16. 17.* in perpetua seruitutis signum *Psal. 40. 7.* auris infatuabilis *Eccle. 1. 8.* Auris audiendi, *Deut. 29. 4. Matth. 13. 9. Marc. 4. 23. Luc. 8. 8. Apoc. 2. 7. 11. 17. 29. 3. 2. 6. 13. 22.* in auribus aliquorum loqui, *Gen. 20. 3. 3. 40. 4. 18. Exod. 10. 2.* est audientibus aliquibus loqui.

SENTENTIAE PATRVM.

Tutius auditur veritas, quam praedicatur: quoniam quam doctrina recipitur, humilitas custoditur. Quum disputatio vel praedicatio placet, vix est vt discitentem non pulset, quantumcumq; iactantia. *Aug. de doctr. Chryst.*
Vidit Apostolus in audiendo facillimum seruari humilitatem quae difficilis est in docendo: quoniam necesse est, vt Doctor habeat superiorem locum, vbi laboriosum est obtinere, ne surrepat elatio. *Super Luc. 1.*

